

Formulier ten behoeve van het indienen van vragen als bedoeld in artikel 4.27 van het Reglement van Orde VV en commissies Delfland

Inleiding en achtergrond

De Algemene Waterschapspartij maakt zich, op basis van de Waterkwaliteitsrapportage 2019 en de Nationale Analyse Waterkwaliteit van het PBL uit 2020, zorgen om de chemische waterkwaliteit in het oppervlaktewater van Delfland.

In 2020 is, voor de eerste keer sinds de jaarlijkse Waterkwaliteitsrapportage wordt opgesteld, deze niet geagendeerd geweest als zelfstandig agendapunt in de commissie Water Kwaliteit en Kwantiteit (WKK) noch in de Verenigde Vergadering. De Waterkwaliteitsanalyse 2019 was toegevoegd als bijlage 4 bij het agendapunt over de ter inzagelegging van het KRW maatregelenpakket voor het 3^e Stroomgebiedbeheerplan (SGBP-3) op 20 juni 2020.

In de cie WKK van juni 2020 had de AWP vragen willen stellen over de bestuurlijke keuzes die zijn gemaakt in de analyse van de meetgegevens en de presentatie van de uitkomsten, en over de interpretatie van de toxiciteit van het oppervlaktewater in Delfland door bestrijdingsmiddelen. Dit was vooraf afgestemd met de griffier maar de voorzitter gaf geen ruimte om de vragen te stellen.

Daarom stellen wij onze vragen nu schriftelijk aan het College. Wij vinden het belangrijk dat het College van Delfland de politieke verantwoordelijkheid neemt voor de Waterkwaliteitsrapportage 2019, en vanuit die verantwoordelijkheid ook met concrete voorstellen komt om nog in deze bestuursperiode (2019-2023) de toxische druk van bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater van Delfland naar een aanvaardbaar niveau te brengen.

1. De Waterkwaliteitsrapportage 2019 in de huidige opzet is zowel een weergave van de feitelijke meetresultaten als een politiek-bestuurlijke interpretatie van de meetresultaten. De politiek-bestuurlijke interpretatie van de Waterkwaliteitsrapportage behoort aan de VV te worden voorgelegd.

Vraag: Herkent het College de constatering dat feiten, conclusies en interpretatie door elkaar heen lopen in de Waterkwaliteitsrapportage 2019? Wil het College toezeggen om bij de Waterkwaliteitsrapportage 2020 een politiek-bestuurlijke oplegnotitie toe te voegen en te agenderen voor de vv als apart agendapunt? Wil het College in die oplegnotitie motiveren welke bestuurlijke conclusies er zijn getrokken op basis van de feitelijke gegevens en hoe die naar buiten worden uitgedragen? En wil het College in de oplegnotitie aangeven tot welke vervolgstappen het College heeft besloten om bij te sturen op de nieuwste resultaten?

2. Bij de beantwoording van de technische vragen in voorjaar 2019 voor de cie WKK

heeft Delfland bij veel vragen over de Waterkwaliteitsrapportage 2019 aangegeven dat er **geen statistische analyses** zijn gemaakt. Echter, zonder statistische toetsing is het niet mogelijk om een uitspraak te doen of twee gemiddelde waarden (bijv. de gemiddelde concentratie van vorig jaar vergeleken met de gemiddelde concentratie in dit jaar) ook significant van elkaar verschillen. Dit is met name van belang omdat veel van de gevonden verschillen erg klein zijn en kleine verschillen in gemiddelde meetwaarden ook op toeval kunnen berusten.

Vraag: is het College het met ons eens dat zonder statistische toetsing er niet gesproken kan worden van een significant verschil in gemiddelde concentratie tussen bijvoorbeeld twee verschillende jaren of twee verschillende locaties? Is het College het met ons eens dat er verschil in de interpretatie van de resultaten is, afhankelijk of een waargenomen verschil of trend significant of niet-significant is?

3. Is het College bereid om een bureau in te schakelen om de Waterkwaliteitsrapportage 2019 aan te vullen met een statistische toetsing? Zo ja, op welke termijn / zo nee, waarom niet?

Twee voorbeelden:

- *Voorbeeld 1: In de waterkwaliteitsrapportage wordt geconcludeerd dat de concentraties van N en P zijn gedaald in 2019.*
Vraag: *zijn de gerapporteerde gemiddelde lagere concentraties van N en P in 2019 ook statistisch verschillend van 2018 en 2017? En is dat zo in elk KRW-waterlichaam?*
- *Voorbeeld 2: In de waterkwaliteitsrapportage wordt over bestrijdingsmiddelen geconcludeerd dat "de gemiddelde totale concentratie is over de langere termijn afgenomen". (blz. 5).*
Vraag: *is de gerapporteerde gemiddelde lagere concentratie ook statistisch verschillend van de gemiddelde concentraties in 2018 en 2017? En is dat zo in elk KRW-waterlichaam?*

4. In de Waterkwaliteitsrapportage staat dat in 2019 slechts 25% van de 197 meetpunten aan de norm voor totaal-stikstof voldoen en slechts 13% voldoet aan de norm voor totaal-fosfor (blz 1). Tegelijkertijd wordt gesteld dat de gemiddelde concentratie is gedaald en dat de PI is gehaald.

Vraag: Als slechts 25% resp. 13% van de meetpunten voldoen aan de norm, kan het College dan toelichten hoe we moeten begrijpen dat de PI is gehaald? Wat is dan de betekenis van deze PI? Welk verschil noemt het College een verbetering? Is het College met ons van mening dat het aantal meetpunten onder de norm een PI is, die de situatie in het veld beter weergeeft?

5. De stoplichtrapportage op het aantal bestrijdingsmiddelen dat de norm

overschrijdt, is een eerste grofmazige zeef (rood = boven-de-norm, groen = onder-de-norm). Het goede nieuws is dat het aantal bestrijdingsmiddelen 'boven-de-norm' sinds 2013 vrijwel is gehalveerd tot 11 bestrijdingsmiddelen. Tegelijkertijd maakt Delfland op blz.9 een curieus voorbehoud: *"Zeer giftige stoffen worden verboden en hiervoor komen minder giftige stoffen in de plaats. Deze minder giftige stoffen worden dan wel in een hogere concentratie gebruikt"*.

Vraag: Waarom is het College van mening dat ondanks dat het aantal bestrijdingsmiddelen 'boven-de-norm' is gedaald, toch een slag om de arm moet worden gehouden? Welke zijn die nieuwe bestrijdingsmiddelen? Wat is volgens het College het gevolg van deze substitutie van "zeer giftige middelen" naar "minder giftige middelen in hogere concentraties" voor macrofauna en jonge vis?

6. Het stoplichtsysteem per bestrijdingsmiddel geeft geen inzicht in de samenhang van bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater (co-toxiciteit of mengtoxiciteit). In eerder overleg is aangedrongen op een weergave per bestrijdingsmiddel van de gemiddelde concentratie plus de standaard deviatie t.o.v. het gemiddelde, en de normconcentratie (alle bestrijdingsmiddelen naast elkaar in één staafdiagram).

Wanneer vervolgens dezelfde gegevens worden gepresenteerd als percentage van de norm, geeft het staafdiagram een indruk van de mengtoxiciteit. In zo'n staafdiagram wordt in één oogopslag duidelijk welke bestrijdingsmiddelen het meest boven de norm uitkomen en in welke mate, en welke bestrijdingsmiddelen nu weliswaar onder de norm blijven maar daar toch dicht bij in de buurt komen. Ook kan er onderscheid worden gemaakt naar verschillende typen van bestrijdingsmiddelen met eenzelfde werkingsmechanisme of naar middelen die elkaar versterken.

Vraag: is het College het met ons eens dat de stoplichtrapportage een belangrijke eerste stap is in de waterkwaliteitsanalyse, maar dat voor een genuanceerde beoordeling van de totale toxiciteit van het oppervlaktewater in Delfland aanvullend ook de beschikbare informatie over de aangetroffen concentraties per bestrijdingsmiddel op bovengenoemde wijze behoort te worden weergegeven in de waterkwaliteitsrapportage? Wil het College de gevraagde staafdiagrammen over 2019 alsnog beschikbaar maken voor de VV?

7. Delfland heeft bestuurlijk als PI gekozen voor het optellen van de verschillende gemiddelde concentraties per bestrijdingsmiddel tot een totaal aantal grammen per liter. Kennelijk vanuit de impliciete aanname dat als de totale concentratie aan bestrijdingsmiddelen daalt, de mengtoxiciteit van de cocktail aan bestrijdingsmiddelen ook in gelijke mate daalt?

Echter, toxiciteit van twee bestrijdingsmiddelen kun je zomaar optellen. Voorbeeld: een stof met concentratie 1 mg/l en een andere stof van 100 mg/l, kun je niet 'toxisch optellen' tot 101 mg/l. Bovendien zou dat leiden tot een verkeerde interpretatie: als je bij de tweede stof een verbetering van 100 naar

90 mg/l realiseert (10%), zou de totale toxiciteit ook zou dalen van 101 mg/l naar 91 mg/l en dus ook bijna met 10% – en dat is natuurlijk niet correct omdat de toxische concentratie van het eerste middel onveranderd is gebleven.

Vraag: is het College zich ervan bewust dat het optellen van concentraties van verschillende bestrijdingsmiddelen om tot een beoordeling van de totale toxiciteit te komen, een benadering is die toxicologisch weinig betekenis heeft? Kan het College uitleggen wat de bestuurlijke overwegingen waren om toch vast te houden aan deze PI? Is het College voornemens om deze PI in 2020 te vervangen door een andere PI, zoals de toxicologische druk of door gebruik te maken van bio-essays?

- 8.** In de Waterkwaliteitsrapportage ontbreekt een nadere analyse van de toxiciteit-per-bestrijdingsmiddel. Er wordt alleen gerapporteerd of een bestrijdingsmiddel de toxische norm overschrijdt. Er wordt niet toegelicht welke toxische norm wordt overschreden, ook niet met welk percentage de norm wordt overschreden, wat de toxische werking is van het bestrijdingsmiddel en wat het toxisch effect is van de gemeten concentraties op watervlooien en jonge vis, bijv. op basis van literatuuronderzoek.

NB: Wij hadden vorig jaar om zo'n evaluatie gevraagd voor de Waterkwaliteitsrapportage 2019 en die was – volgens ons - ook toegezegd door het College.

Vraag: Kan het College toelichten waarom de toegezegde analyse van de toxische impact per bestrijdingsmiddel niet is toegevoegd aan de Waterkwaliteitsrapportage? Wil het College toezeggen om in de waterkwaliteitsrapportage van 2020 per bestrijdingsmiddel te evalueren wat de toxiciteit van de gemeten concentraties specifiek betekent voor macrofauna en jonge vis, en daarmee de impact op de haalbaarheid van de KRW-doelen? (macrofauna en vis bepalen elk voor 25% de KRW-doelscore).

- 9.** Bestrijdingsmiddelen die individueel 'onder-de-norm' blijven, hebben in een cocktail toch een groot toxisch effect op macrofauna en vis.

De STOWA heeft voor het beoordelen van de toxiciteit van een cocktail aan bestrijdingsmiddelen, de ESF-8 ontwikkeld. Kortweg zijn er twee mogelijkheden om ESF-8 te beoordelen: 1. Uitvoeren van bioassays (bijv. met watervlooien) of 2. Berekenen van de relatieve toxische druk (zie o.a. Kennisimpuls Waterkwaliteit voor meer informatie).

Delfland had in de Waterkwaliteitsrapportage 2018 wel gerapporteerd over de toxische druk in elk KRW-waterlichaam. En op basis van meetgegevens aangeleverd aan het PBL over 2018 bleek dat Delfland één van de waterschappen is met de hoogste **toxische druk** van Nederland (in de hoogste categorie, categorie 5). Echter, de waterkwaliteitsrapportage 2019 bevat geen enkele informatie over de toxische druk.

Vraag: Waarom heeft het College ervoor gekozen om in de waterkwaliteitsrapportage 2019 niet te rapporteren over ESF-8? Hoe beoordeelt het College de bevinding van het PBL dat de toxische druk in Delfland in de hoogste categorie valt? Is het College voornemens om alsnog de relatieve toxische druk Per KRW-waterlichaam over 2019 te laten berekenen? Zo ja, wanneer / zo nee, waarom niet?

Vraag: Wil het College toezeggen dat in de Waterkwaliteitsrapportage 2020 ook de **toxische druk** per KRW-waterlichaam wordt gerapporteerd? Is het College bereid om in 2020 ter verificatie van de berekende toxische druk ook een aantal bioassays uit te voeren (conform STOWA richtlijn voor ESF-8)?

- 10.** Op basis van de Waterkwaliteitsrapportage 2019 heeft Delfland in de pers uitgedragen "dat de waterkwaliteit weer een **stukje** beter is geworden" en "dat er nog een **schepje** bovenop moet". De urgentie van het probleem van de cocktail aan bestrijdingsmiddelen in het water van Delfland wordt volgens ons gebagatelliseerd door het gebruik van zulke verkleinwoordjes, vooral omdat verschillende bestrijdingsmiddelen onomkeerbare schade aanrichten bij macrofauna en vissen, ook in concentraties-onder-de-norm.

Vraag: wat betekent volgens het College een "verbetering" terwijl de toxische druk in Delfland tot de hoogste categorie in Nederland behoort? Bedoelt het College met "nog een schepje" dat het probleem van de toxische druk al bijna grotendeels is opgelost? Deelt het College onze zorg dat er mogelijk partijen zijn, die uit de persberichten van Delfland de verkeerde conclusie trekken, nl. dat het met de bestrijdingsmiddelen in Delfland "nu wel meevalt" of "dat we er bijna zijn"? Wat wil het College doen om dit beeld in de media te nuanceren? Hoe wil het College de urgentie van de hoge toxische druk in Delfland naar buiten uitdragen op een wijze die recht doet aan zowel de inspanningen van de glastuinbouw als aan de belang van de inwoners van Delfland bij een gezonde leefomgeving?

- 11.** Eerder heeft Delfland al gesteld dat zonder wijziging in de landelijke regelgeving voor bestrijdingsmiddelen, de situatie in Delfland onvoldoende kan verbeteren om de KRW-doelen te halen. Delfland had daarom aangekondigd om een lobby te voeren bij de landelijke overheid.

Vraag: welke acties heeft het College in 2019 of begin 2020 ondernomen richting de landelijke overheid betreffende het probleem van de bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater van Delfland? En met welk resultaat? En hoe wil het College in 2020 en 2021 het probleem van de bestrijdingsmiddelen onder de aandacht brengen van de landelijke overheid? Welke concrete stappen wil het College zetten?

- 12.** Imidacloprid is een effectieve 'insect killer' die zeer persistent is in het milieu. Imidacloprid is door het Ctgb sinds 2017 alleen nog toegestaan in

gesloten teelten, waaruit het niet naar buiten kan lekken door de lucht of door de bodem. Imidacloprid zou dus ook niet meer in het oppervlaktewater kunnen worden aangetroffen. Echter, volgens de Waterkwaliteitsrapportage behoort imidacloprid in 2020 opnieuw tot de vier stoffen die op de **meeste** van de 25 meetlocaties werd aangetroffen (blz.12).

Vraag: Klopt het dat imidacloprid is aangetroffen in alle meetpunten in het Westland en in alle meetpunten ook in concentraties boven de norm? Hoe verklaart het College de brede aanwezigheid van imidacloprid in het Westland? Wordt imidacloprid alleen gebruikt in specifieke teelten of juist in allerlei verschillende teelten? Is het College het met ons eens dat uit de aanwezigheid van imidacloprid in het oppervlaktewater van Delfland kan worden geconcludeerd dat de 'gesloten teelten' in het Westland blijkbaar tekort schieten? Is het College voornemens om extra handhaving op gesloten teelten te doen in 2020?

Vraag: Waarom is er in de publiciteit van Delfland geen enkele aandacht geweest voor imidacloprid, toch wel 'met stip' het beruchtste landbouwgif van dit moment? Is het College met ons van mening dat op basis van de Waterkwaliteitsrapportage 2019 er aanvullende maatregelen nodig zijn voor imidacloprid, wellicht op specifieke locaties zoals de glastuinbouwgebieden? Of is het College van mening dat een volledig verbod op imidacloprid nodig is? Zo nee, waarom niet? Zal het College nog in 2020 het gesprek aangaan met de glastuinbouwsector over de concentraties imidacloprid in het oppervlaktewater in het Westland?

- 13.** Tot slot: biodiversiteit. Delfland is recent lid geworden van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel en er is ook een Actieplan Biodiversiteit vastgesteld in de VV. In het Actieplan Biodiversiteit gaat het hoofdzakelijk om ruimtelijke maatregelen. Er wordt in het Actieplan geen verband gelegd met de hoge toxische druk in Delfland en het remmende effect van de mengtoxiciteit van bestrijdingsmiddelen op het bevorderen van de biodiversiteit. Een hogere toxiciteit leidt in het algemeen tot een vermindering van het aantal soorten, en dat zal zeker voor macrofauna en vis niet anders zijn. Uit recente publicaties van het Kennisimpuls Waterkwaliteit (samenwerkingsverband tussen rijk, provincies, waterschappen, drinkwaterbedrijven en kennisinstituten) is gebleken dat toxische druk voor ca. 35% van invloed is op de KRW-doelscore en daarmee ook op de verbetering van de biodiversiteit.

Vraag: Hoe ziet het College de samenhang tussen de biodiversiteit in Delfland en de hoge toxische druk? Is het College het met ons eens dat verbetering van de biodiversiteit samenhangt met een verlaging van de toxische druk? En welke stappen en maatregelen heeft het College daarvoor concreet in gedachten?

- 14.** De schriftelijke vragen zijn deze keer bijzonder gedetailleerd, omdat het een complex onderwerp betreft. Wil het College een korte samenvatting geven van de toezeggingen n.a.v. deze vragen?

Hans Middendorp
Antoinette Jans
Ko Heijboer

Vragen en antwoorden

Inleiding

We onderkennen dat het verbeteren van de waterkwaliteit de komende jaren nog veel inspanning gaat vragen. Door verdergaande maatregelen in het kader van SGBP3 gaan we die inspanning leveren.

Het doel van de Waterkwaliteitsrapportage (WKR) is om een feitelijke stand van zaken te geven over de waterkwaliteit (concentraties) en aan te geven in hoeverre deze afwijkt van PI's en/of normen. Daarbij wordt gekozen voor het in beeld brengen van die gegevens die ook een relatie hebben met de PI's of normen.

In de WKR worden in principe geen conclusies getrokken of bestuurlijke maatregelen geagendeerd. Dit doen we bij de verschillende P&C-producten en jaarplannen, zoals bijvoorbeeld voor het SGBP3 in 2021. Hierbij gebruiken we de gegevens uit de WKR. Een deel van uw vragen gaat niet over de WKR, maar over de maatregelen die wij nemen om de doelen in 2027 te halen.

Bij vaststelling van de doelen en maatregelen voor het SGBP3 (planperiode 2022-2027) in de Verenigde Vergadering van 25 juni 2020 zijn de bouwstenen voor het halen van de doelen benoemd. Deze bouwstenen haken aan op de knelpunten voor de waterkwaliteit en vormen een kapstok voor effectieve maatregelen voor de komende periode. De bouwstenen zijn op een abstract niveau weergegeven. Per waterlichaam is een eerste uitwerking gemaakt. Toegezegd is dat de VV wordt meegenomen in de verdere uitwerking van de maatregelen in 2021. Het gaat hierbij in principe om uitwerking en geen grootschalige veranderingen van de bouwstenen, tenzij gebaseerd op een inspraakreactie of relevant voortschrijdend inzicht. Uw vragen lopen hier deels op vooruit.

We werken aan een haalbaar en betaalbaar voorstel voor herziening van de huidige PI's voor waterkwaliteit dat recht doet aan totale interactie tussen chemie en ecologie, op basis van de ecologische sleutelfactoren én recht doet aan de informatie die nodig is voor politiek bestuurlijke besluitvorming over ons beleid.

U vraagt om aanvullende statistische analyses en rapportages. Wij menen dat de huidige analyses in de WKR voldoende zijn voor politieke besluitvorming door het college en de VV over ons beleid. Aanvullende analyses vragen om veel extra capaciteit en middelen, maar leveren niet veel extra informatie voor de politieke besluitvorming.

1. De Waterkwaliteitsrapportage 2019 in de huidige opzet is zowel een weergave van de feitelijke meetresultaten als een politiek-bestuurlijke interpretatie van de meetresultaten. De politiek-bestuurlijke interpretatie van de Waterkwaliteitsrapportage behoort aan de VV te worden voorgelegd.

Vraag: Herkent het College de constatering dat feiten, conclusies en interpretatie door elkaar heen lopen in de Waterkwaliteitsrapportage 2019? Wil het College toezeggen om bij de Waterkwaliteitsrapportage 2020 een politiek-bestuurlijke oplegnotitie toe te voegen en te agenderen voor de vv als apart agendapunt? Wil het College in die oplegnotitie motiveren welke bestuurlijke conclusies er zijn getrokken op basis van de feitelijke gegevens en hoe die naar

buiten worden uitgedragen? En wil het College in de oplegnotitie aangeven tot welke vervolgstappen het College heeft besloten om bij te sturen op de nieuwste resultaten?

Antwoord:

We herkennen de constatering. De WKR 2020 wordt in 2021, zoals altijd, als ingekomen stuk toegezonden aan de VV waarna het kan worden geagendeerd. Hierbij komt een bestuurlijke duiding op de feitelijke trends die we zien.

In 2021 wordt de VV betrokken bij de uitwerking van de SGBP-3 maatregelen. Daarbij maken we gebruik van de nieuwste gegevens en inzichten van de feitelijke stand van zaken van de waterkwaliteit en voeren op dat moment graag het gesprek in de VV.

2. Bij de beantwoording van de technische vragen in voorjaar 2019 voor de cie WKK heeft Delfland bij veel vragen over de Waterkwaliteitsrapportage 2019 aangegeven dat er **geen statistische analyses** zijn gemaakt. Echter, zonder statistische toetsing is het niet mogelijk om een uitspraak te doen of twee gemiddelde waarden (bijv. de gemiddelde concentratie van vorig jaar vergeleken met de gemiddelde concentratie in dit jaar) ook significant van elkaar verschillen. Dit is met name van belang omdat veel van de gevonden verschillen erg klein zijn en kleine verschillen in gemiddelde meetwaarden ook op toeval kunnen berusten.

Vraag: is het College het met ons eens dat zonder statistische toetsing er niet gesproken kan worden van een significant verschil in gemiddelde concentratie tussen bijvoorbeeld twee verschillende jaren of twee verschillende locaties? Is het College het met ons eens dat er verschil in de interpretatie van de resultaten is, afhankelijk of een waargenomen verschil of trend significant of niet-significant is?

Antwoord:

Ja dat is het college met u eens. Er wordt in de rapportage daarom ook niet gesproken van een significant verschil. Wel wordt aan de hand van de trend over meerdere jaren vastgesteld dat er een daling in concentratie plaatsvindt. Dit is een gebruikelijke methode bij de beoordeling van waterkwaliteitsgegevens. Bepaling of 2 waarden significant verschillend zijn, wordt niet veel toegepast in de beoordeling van waterkwaliteitsgegevens omdat het aantal waarnemingen relatief klein is, de waarden niet "normaal" verdeeld zijn en er een grote variatie in de getallen zit door seizoens- en weerinvloeden. Hierdoor zullen gemiddelde waarden van twee opeenvolgende jaren vaak niet significant verschillen en zou je nooit iets kunnen zeggen over de waterkwaliteit. Door naar de trend te kijken over meerdere jaren krijg je een beeld of de waterkwaliteit verbetert, verslechtert of gelijk blijft. Om toch een beeld te geven over de spreiding staan hier een aantal gemiddelde waarden stikstof in de Westboezem (WKR figuur 2.1) met de standaardafwijking s . Hierbij zijn de drie getallen per jaar de zomerhalfjaargemiddelde waarden van de drie meetpunten in de Westboezem.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	4,50	3,60	5,47	4,05	3,15	3,45	4,35	3,43	2,63	2,30
	4,42	4,82	5,17	4,55	3,25	3,10	3,43	3,18	2,57	2,43
	4,13	4,27	4,50	5,33	4,48	2,38	3,23	3,40	2,80	1,97
X	4,35	4,23	5,04	4,64	3,63	2,98	3,67	3,34	2,67	2,23
s	0,19	0,61	0,49	0,65	0,74	0,55	0,60	0,14	0,12	0,09

3. Is het College bereid om een bureau in te schakelen om de Waterkwaliteitsrapportage 2019 aan te vullen met een statistische toetsing? Zo ja, op welke termijn / zo nee, waarom niet?

Antwoord:

Nee, wij doen geen uitgebreid statistisch onderzoek, we kijken naar betekenisvolle trends. Wij denken dat dat voldoende is voor het opstellen van effectief beleid en de politieke besluitvorming.

Twee voorbeelden:

- *Voorbeeld 1: In de waterkwaliteitsrapportage wordt geconcludeerd dat de concentraties van N en P zijn gedaald in 2019.*

Vraag: zijn de gerapporteerde gemiddelde lagere concentraties van N en P in 2019 ook statistisch verschillend van 2018 en 2017? En is dat zo in elk KRW-waterlichaam?

Antwoord:

Wij kunnen deze vraag niet beantwoorden, omdat we geen uitgebreid statistisch onderzoek hebben gedaan. Wij kijken naar betekenisvolle trends over een langere periode. Hierin zien wij een positieve ontwikkeling.

- *Voorbeeld 2: In de waterkwaliteitsrapportage wordt over bestrijdingsmiddelen geconcludeerd dat "de gemiddelde totale concentratie is over de langere termijn afgenomen". (blz. 5).*

Vraag: is de gerapporteerde gemiddelde lagere concentratie ook statistisch verschillend van de gemiddelde concentraties in 2018 en 2017? En is dat zo in elk KRW-waterlichaam?

Antwoord:

Wij kunnen deze vraag niet beantwoorden, omdat we geen uitgebreid statistisch onderzoek hebben gedaan. Wij kijken naar betekenisvolle trends over een langere periode. Hierin zien wij een positieve ontwikkeling.

4. In de Waterkwaliteitsrapportage staat dat in 2019 slechts 25% van de 197 meetpunten aan de norm voor totaal-stikstof voldoen en slechts 13% voldoet aan de norm voor totaal-fosfor (blz 1). Tegelijkertijd wordt gesteld dat de gemiddelde concentratie is gedaald en dat de PI is gehaald.

Vraag: Als slechts 25% resp. 13% van de meetpunten voldoen aan de norm, kan het College dan toelichten hoe we moeten begrijpen dat de PI is gehaald? Wat is dan de betekenis van deze PI? Welk verschil noemt het College een verbetering? Is het College met ons van mening dat het aantal meetpunten onder de norm een PI is, die de situatie in het veld beter weergeeft?

Antwoord:

De KRW schrijft voor dat het watersysteem in de KRW-waterlichamen in 2027 voldoet aan de normen. Die normen voor 2027 halen wij inderdaad op de meeste plekken nog niet. De bestuurlijke PI is niet hetzelfde als de norm, maar is een jaarlijkse indicator die uitgaat van een constante, gelijkmatige daling om op of onder de norm te komen uiterlijk in 2027. De gestelde PI is in 2019 gehaald.

Bij de herziening van de huidige PI's, waaraan wij nu werken, nemen wij uw suggestie in overweging.

5. De stoplichtrapportage op het aantal bestrijdingsmiddelen dat de norm overschrijdt, is een eerste grofmazige zeef (rood = boven-de-norm, groen = onder-de-norm). Het goede nieuws is dat het aantal bestrijdingsmiddelen 'boven-de-norm' sinds 2013 vrijwel is gehalveerd tot 11 bestrijdingsmiddelen. Tegelijkertijd maakt Delfland op blz.9 een curieus voorbehoud: *"Zeer giftige stoffen worden verboden en hiervoor komen minder giftige stoffen in de plaats. Deze minder giftige stoffen worden dan wel in een hogere concentratie gebruikt"*.

Vraag: Waarom is het College van mening dat ondanks dat het aantal bestrijdingsmiddelen 'boven-de-norm' is gedaald, toch een slag om de arm moet worden gehouden? Welke zijn die nieuwe bestrijdingsmiddelen? Wat is volgens het College het gevolg van deze substitutie van "zeer giftige middelen" naar "minder giftige middelen in hogere concentraties" voor macrofauna en jonge vis?

Antwoord:

Dat is een feitelijke constatering. De glastuinbouwsector past alternatieven toe voor verboden stoffen. De daling van de gemiddelde concentraties die je zou verwachten door het verbieden van zeer giftige stoffen wordt dus deels te niet gedaan door het gebruik van alternatieven.

Het gevolg van genoemde substitutie op macrofauna en jonge vis is een complexe analyse die niet in het kader van de waterkwaliteitsrapportage 2019 is uitgevoerd.

6. Het stoplichtsysteem per bestrijdingsmiddel geeft geen inzicht in de samenhang van bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater (co-toxiciteit of mengtoxiciteit). In eerder overleg is aangedrongen op een weergave per bestrijdingsmiddel van de gemiddelde concentratie plus de standaard deviatie t.o.v. het gemiddelde, en de normconcentratie (alle bestrijdingsmiddelen naast elkaar in één staafdiagram).

Wanneer vervolgens dezelfde gegevens worden gepresenteerd als percentage van de norm, geeft het staafdiagram een indruk van de mengtoxiciteit. In zo'n staafdiagram wordt in één oogopslag duidelijk welke bestrijdingsmiddelen het meest boven de norm uitkomen en in welke mate, en welke bestrijdingsmiddelen nu weliswaar onder de norm blijven maar daar toch dicht bij in de buurt komen. Ook kan er onderscheid worden gemaakt naar verschillende typen van bestrijdingsmiddelen met eenzelfde werkingsmechanisme of naar middelen die elkaar versterken.

Vraag: is het College het met ons eens dat de stoplichtrapportage een belangrijke eerste stap is in de waterkwaliteitsanalyse, maar dat voor een genuanceerde beoordeling van de totale toxiciteit van het oppervlaktewater in

Delfland aanvullend ook de beschikbare informatie over de aangetroffen concentraties per bestrijdingsmiddel op bovengenoemde wijze behoort te worden weergegeven in de waterkwaliteitsrapportage? Wil het College de gevraagde staafdiagrammen over 2019 alsnog beschikbaar maken voor de VV?

Antwoord:

De stoplichtentabel geeft een overzicht van de stoffen die boven de norm worden aangetroffen. Samen met overige informatie uit de rapportage (aantal aangetroffen stoffen, percentage aangetroffen stoffen en de gemiddelde concentratie) geeft dit ons voldoende inzicht of onze inspanningen leiden tot een afname van middelen. Een meer uitgebreide en kostbare analyse per stof bijvoorbeeld in de vorm van staafdiagrammen is niet noodzakelijk om richting te geven aan ons beleid en aan de politieke besluitvorming. Wij informeren de VV in het 4^e kwartaal over de toxische druk binnen Delfland.

7. Delfland heeft bestuurlijk als PI gekozen voor het optellen van de verschillende gemiddelde concentraties per bestrijdingsmiddel tot een totaal aantal grammen per liter. Kennelijk vanuit de impliciete aanname dat als de totale concentratie aan bestrijdingsmiddelen daalt, de mengtoxiciteit van de cocktail aan bestrijdingsmiddelen ook in gelijke mate daalt?

Echter, toxiciteit van twee bestrijdingsmiddelen kun je zomaar optellen.

Voorbeeld: een stof met concentratie 1 mg/l en een andere stof van 100 mg/l, kun je niet 'toxisch optellen' tot 101 mg/l. Bovendien zou dat leiden tot een verkeerde interpretatie: als je bij de tweede stof een verbetering van 100 naar 90 mg/l realiseert (10%), zou de totale toxiciteit ook zou dalen van 101 mg/l naar 91 mg/l en dus ook bijna met 10% – en dat is natuurlijk niet correct omdat de toxische concentratie van het eerste middel onveranderd is gebleven.

Vraag: is het College zich ervan bewust dat het optellen van concentraties van verschillende bestrijdingsmiddelen om tot een beoordeling van de totale toxiciteit te komen, een benadering is die toxicologisch weinig betekenis heeft?

Kan het College uitleggen wat de bestuurlijke overwegingen waren om toch vast te houden aan deze PI? Is het College voornemens om deze PI in 2020 te vervangen door een andere PI, zoals de toxicologische druk of door gebruik te maken van bio-essays?

Antwoord:

Ja, wij zijn ons dit bewust. Een haalbare en betaalbare PI is nog niet beschikbaar, maar wij werken aan een herziening van de huidige PI's.

8. In de Waterkwaliteitsrapportage ontbreekt een nadere analyse van de toxiciteit-per-bestrijdingsmiddel. Er wordt alleen gerapporteerd of een bestrijdingsmiddel de toxische norm overschrijdt. Er wordt niet toegelicht welke toxische norm wordt overschreden, ook niet met welk percentage de norm wordt overschreden, wat de toxische werking is van het bestrijdingsmiddel en wat het toxisch effect is van de gemeten concentraties op watervlooiën en jonge vis, bijv. op basis van literatuuronderzoek.

NB: Wij hadden vorig jaar om zo'n evaluatie gevraagd voor de Waterkwaliteitsrapportage 2019 en die was – volgens ons – ook toegezegd door het College.

Vraag: Kan het College toelichten waarom de toegezegde analyse van de toxische impact per bestrijdingsmiddel niet is toegevoegd aan de Waterkwaliteitsrapportage? Wil het College toezeggen om in de waterkwaliteitsrapportage van 2020 per bestrijdingsmiddel te evalueren wat de toxiciteit van de gemeten concentraties specifiek betekent voor macrofauna en jonge vis, en daarmee de impact op de haalbaarheid van de KRW-doelen? (macrofauna en vis bepalen elk voor 25% de KRW-doelscore).

Antwoord:

De genoemde toezegging is – volgens ons – niet gedaan en kunnen wij niet terugvinden in de lijst van toezeggingen. Wij denken dat de huidige analyses voldoende zijn voor het opstellen van effectief beleid en de politieke besluitvorming.

9. Bestrijdingsmiddelen die individueel 'onder-de-norm' blijven, hebben in een cocktail toch een groot toxisch effect op macrofauna en vis.

De STOWA heeft voor het beoordelen van de toxiciteit van een cocktail aan bestrijdingsmiddelen, de ESF-8 ontwikkeld. Kortweg zijn er twee mogelijkheden om ESF-8 te beoordelen: 1. Uitvoeren van bioassays (bijv. met watervlooien) of 2. Berekenen van de relatieve toxische druk (zie o.a. Kennisimpuls Waterkwaliteit voor meer informatie).

Delfland had in de Waterkwaliteitsrapportage 2018 wel gerapporteerd over de toxische druk in elk KRW-waterlichaam. En op basis van meetgegevens aangeleverd aan het PBL over 2018 bleek dat Delfland één van de waterschappen is met de hoogste **toxische druk** van Nederland (in de hoogste categorie, categorie 5). Echter, de waterkwaliteitsrapportage 2019 bevat geen enkele informatie over de toxische druk.

Vraag: Waarom heeft het College ervoor gekozen om in de waterkwaliteitsrapportage 2019 niet te rapporteren over ESF-8? Hoe beoordeelt het College de bevinding van het PBL dat de toxische druk in Delfland in de hoogste categorie valt? Is het College voornemens om alsnog de relatieve toxische druk Per KRW-waterlichaam over 2019 te laten berekenen? Zo ja, wanneer / zo nee, waarom niet?

Antwoord:

De bepaling van de toxische druk (ESF-8) is een complexe berekening die nog niet gereed was bij het verschijnen van de waterkwaliteitsrapportage.

De hoge toxische druk wordt inderdaad in een deel van het gebied van Delfland waargenomen (glastuinbouwgebied). We werken hard om deze druk de komende jaren te verlagen, onder andere door de gebiedsgerichte aanpak en de emissieloze kas, om zo in 2027 de KRW doelen te halen.

De toxische druk (ESF-8) wordt in het 4e kwartaal gerapporteerd.

Vraag: Wil het College toezeggen dat in de Waterkwaliteitsrapportage 2020 ook de **toxische druk** per KRW-waterlichaam wordt gerapporteerd? Is het College bereid om in 2020 ter verificatie van de berekende toxische druk ook een aantal bioassays uit te voeren (conform STOWA richtlijn voor ESF-8)?

Antwoord:

Wij zullen de VV in 2020 over toxische druk informeren. Wij hebben als een aantal bioassays uitgevoerd voor oppervlaktewater. Wij kijken of en hoe deze ervaring in de

toekomst kan worden meegenomen bij het bepalen van de toxische druk.

10. Op basis van de Waterkwaliteitsrapportage 2019 heeft Delfland in de pers uitgedragen "dat de waterkwaliteit weer een **stukje** beter is geworden" en "dat er nog een **schepje** bovenop moet". De urgentie van het probleem van de cocktail aan bestrijdingsmiddelen in het water van Delfland wordt volgens ons gebagatelliseerd door het gebruik van zulke verkleinwoordjes, vooral omdat verschillende bestrijdingsmiddelen onomkeerbare schade aanrichten bij macrofauna en vissen, ook in concentraties-onder-de-norm.

Vraag: wat betekent volgens het College een "verbetering" terwijl de toxische druk in Delfland tot de hoogste categorie in Nederland behoort? Bedoelt het College met "nog een schepje" dat het probleem van de toxische druk al bijna grotendeels is opgelost? Deelt het College onze zorg dat er mogelijk partijen zijn, die uit de persberichten van Delfland de verkeerde conclusie trekken, nl. dat het met de bestrijdingsmiddelen in Delfland "nu wel meevalt" of "dat we er bijna zijn"? Wat wil het College doen om dit beeld in de media te nuanceren? Hoe wil het College de urgentie van de hoge toxische druk in Delfland naar buiten uitdragen op een wijze die recht doet aan zowel de inspanningen van de glastuinbouw als aan de belang van de inwoners van Delfland bij een gezonde leefomgeving?

Antwoord:

De genoemde citaten komen niet uit een persbericht van Delfland, maar uit een artikel van glastuinbouw Nederland waarvan de hoofdboodschap helder is: de waterkwaliteit is nog onvoldoende en er is nog veel inspanning nodig.

Wij zien op basis van de trends een verbetering van de waterkwaliteit in de glastuinbouwgebieden. Dat is benoemd in onze eigen berichtgeving over de WKR 2019. Dat neemt niet weg dat de waterkwaliteit nog onvoldoende is. Ook dat is helder benoemd in de berichtgeving.

<https://www.hhddelfland.nl/ondernemer/waterkwaliteitsrapportage>

<https://us9.campaign-archive.com/?u=3cc315c6042798c6b604ed608&id=8903658027>

11. Eerder heeft Delfland al gesteld dat zonder wijziging in de landelijke regelgeving voor bestrijdingsmiddelen, de situatie in Delfland onvoldoende kan verbeteren om de KRW-doelen te halen. Delfland had daarom aangekondigd om een lobby te voeren bij de landelijke overheid.

Vraag: welke acties heeft het College in 2019 of begin 2020 ondernomen richting de landelijke overheid betreffende het probleem van de bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater van Delfland? En met welk resultaat? En hoe wil het College in 2020 en 2021 het probleem van de bestrijdingsmiddelen onder de aandacht brengen van de landelijke overheid? Welke concrete stappen wil het College zetten?

Antwoord:

De portefeuillehouder neemt als vice-voorzitter van het RBO Rijnwest deel aan de landelijke versnellingsstafels voor waterkwaliteitsverbetering. Hij heeft de problematiek hier diverse malen geagendeerd en zal dit blijven doen.

12. Imidacloprid is een effectieve 'insect killer' die zeer persistent is in het milieu.

Imidacloprid is door het Ctgb sinds 2017 alleen nog toegestaan in **gesloten teelten**, waaruit het niet naar buiten kan lekken door de lucht of door de bodem. Imidacloprid zou dus ook niet meer in het oppervlaktewater kunnen worden aangetroffen. Echter, volgens de Waterkwaliteitsrapportage behoort imidacloprid in 2020 opnieuw tot de vier stoffen die op de **meeste** van de 25 meetlocaties werd aangetroffen (blz.12).

Vraag: Klopt het dat imidacloprid is aangetroffen in alle meetpunten in het Westland en in alle meetpunten ook in concentraties boven de norm? Hoe verklaart het College de brede aanwezigheid van imidacloprid in het Westland? Wordt imidacloprid alleen gebruikt in specifieke teelten of juist in allerlei verschillende teelten? Is het College het met ons eens dat uit de aanwezigheid van imidacloprid in het oppervlaktewater van Delfland kan worden geconcludeerd dat de 'gesloten teelten' in het Westland blijkbaar tekort schieten? Is het College voornemens om extra handhaving op gesloten teelten te doen in 2020?

Antwoord:

Het klopt dat in het Westland op alle meetpunten imidacloprid is aangetroffen. Dat is natuurlijk zeer zorgelijk. Wij zien echter ook dat de stof steeds minder vaak wordt gemeten en dat ook de concentraties teruglopen. Het heeft onze aandacht in de gebiedsgerichte aanpak en het afsprakenkader emissieloze kas. De aanwezigheid van het middel wordt verklaard door lozingen, lekkages en/of nalevering (het is een langzaam afbrekende stof). Wij kunnen daarom niet concluderen of de gesloten teelten wel of niet tekort schieten. Wij continueren onze gebiedsgerichte aanpak en het afsprakenkader emissieloze kas om te voorkomen dat deze stof in het water terecht komt.

Ter illustratie het beeld van een meetpunt in de Oranjepolder. Uit analyse van alle meetpunten waar op imidacloprid gemonitord is (waaronder de Oranjepolder) blijkt een soortgelijke beeld (Wij zien zowel het aantal keer dat wij het middel aantreffen als de concentraties de afgelopen jaren afnemen).

OW115-012 Oranjepolder	norm imidacloprid = 0,0083 ug/l					
Maand	2015	2016	2017	2018	2019	2020
jan	0,22	0,04	0,015	0,006	<	<
feb	0,05	0,02	0,008	0,008	<	<
mrt	0,03	0,096	0,007	<	0,011	<
apr	0,03	0,027	0,006	0,008	0,014	<
mei	0,1	0,017	0,006	0,021	<	0,017
juni	0,07	0,017	0,006	0,037	0,017	0,006
juli	0,05	0,017	0,014	0,01	0,013	<
aug	0,08	0,014	0,014	0,015	<	n
sept	0,03	0,03	0,007	0,007	<	n
okt	0,02	0,15	0,007	<	<	n
nov	0,02	0,026	0,005	0,009	<	n
dec	0,01	0,027	0,005	<	<	n
gemiddelde	0,059	0,040	0,008	0,013	0,014	0,012
aantal keer aangetroffen	12	12	12	9	4	2
aantal keer boven norm	12	12	4	5	4	1

Vraag: Waarom is er in de publiciteit van Delfland geen enkele aandacht geweest voor imidacloprid, toch wel 'met stip' het beruchtste landbouwgif van dit moment? Is het College met ons van mening dat op basis van de

Waterkwaliteitsrapportage 2019 er aanvullende maatregelen nodig zijn voor imidacloprid, wellicht op specifieke locaties zoals de glastuinbouwgebieden? Of is het College van mening dat een volledig verbod op imidacloprid nodig is? Zo nee, waarom niet? Zal het College nog in 2020 het gesprek aangaan met de glastuinbouwsector over de concentraties imidacloprid in het oppervlaktewater in het Westland

Antwoord:

Wij hebben het in de berichtgeving doorgaans niet over individuele stoffen. Wij bespreken dit uiteraard wel met Gastuinbouw Nederland.

Bij gebruik van imidacloprid volgens de eisen zouden wij het niet moeten aantreffen in het oppervlaktewater. Helaas gebeurt dat wel en dat geldt voor meerdere stoffen. Daarom continueren en optimaliseren wij de komende jaren onze gebiedsgerichte aanpak en agenderen wij dit in het overleg over het afsprakenkader emissieloze kas.

13. Tot slot: biodiversiteit. Delfland is recent lid geworden van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel en er is ook een Actieplan Biodiversiteit vastgesteld in de VV. In het Actieplan Biodiversiteit gaat het hoofdzakelijk om ruimtelijke maatregelen. Er wordt in het Actieplan geen verband gelegd met de hoge toxische druk in Delfland en het remmende effect van de mengtoxiciteit van bestrijdingsmiddelen op het bevorderen van de biodiversiteit. Een hogere toxiciteit leidt in het algemeen tot een vermindering van het aantal soorten, en dat zal zeker voor macrofauna en vis niet anders zijn. Uit recente publicaties van het Kennisimpuls Waterkwaliteit (samenwerkingsverband tussen rijk, provincies, waterschappen, drinkwaterbedrijven en kennisinstituten) is gebleken dat toxische druk voor ca. 35% van invloed is op de KRW-doelscore en daarmee ook op de verbetering van de biodiversiteit.

Vraag: Hoe ziet het College de samenhang tussen de biodiversiteit in Delfland en de hoge toxische druk? Is het College het met ons eens dat verbetering van de biodiversiteit samenhangt met een verlaging van de toxische druk? En welke stappen en maatregelen heeft het College daarvoor concreet in gedachten?

Antwoord:

Ja, een verbetering van de biodiversiteit hangt samen met verlaging van de toxische druk. Om die te verlagen gebruiken wij de gebiedsgerichte aanpak en de emissieloze kas.

14. De schriftelijke vragen zijn deze keer bijzonder gedetailleerd, omdat het een complex onderwerp betreft. Wil het College een korte samenvatting geven van de toezeggingen n.a.v. deze vragen?

Antwoord:

We delen uw zorgen en onderkennen dat het verbeteren van de waterkwaliteit de komende jaren nog veel inspanning gaat vragen. Door verdergaande maatregelen in het kader van SGBP3 gaan we die inspanning leveren. De toezeggingen die wij doen zijn:

- Bij de volgende WKR wordt een strikt onderscheid gemaakt in feitelijke meetresultaten en politiek-bestuurlijke interpretatie;
- Waar mogelijk geven wij meer duiding aan de resultaten, zonder daarvoor uitgebreidere analyses uit te voeren;
- Wij informeren de VV in het 4^e kwartaal over de toxische druk binnen Delfland;
- Wij informeren de VV in 2020 en daarna over de toxische druk binnen Delfland;
- Wij werken aan een herziening van de huidige PI's, waarbij wij de gegeven suggesties in overweging nemen.

Considerans, aanleiding van, toelichting op of achtergrond

**Dit formulier richten aan de voorzitter van de Verenigde Vergadering van Delfland
pdaverveldt@hhdelfland.nl
met afschrift aan de griffier hfobler@hhdelfland.nl**

DMS nummer: 1464906

Datum en tijdstip ontvangst: 22 juli 2020, 10.13 uur

Datum beantwoording: 14 september 2020